

17 Kan kunst in de kerk missionair zijn?

Cisca Ireland-Verwoerd

114

Is het mogelijk dat kunst de taak van een zending uitvoert: het doorgeven van het evangelie aan mensen van een andere cultuur en met een andere taal? Ja, dat kan! Kunst heeft de capaciteit om mensen in onze eigen maatschappij aan te spreken die niet meer willen en kunnen luisteren naar het kerkelijk taalgebruik en die ook niet meer thuis zijn in de wereld van Bijbel en geloof. De kracht van de kunst is dat ze een brug kan slaan naar de emoties en levenservaringen van mensen.

Een mozaïek of een installatie kan een verhaal vertellen met een expressieve kracht die heel anders is dan die van een preek of bijbelstudie. Een kunstwerk is geladen met betekenis door het verwijzende vermogen van kleuren, lijnen, vormen, objecten en zelfs materialen. Kunst die de christelijke boodschap uitdraagt, geeft zo een ingang tot het verhaal van God. Mensen kunnen zich erin herkennen en de kunstwerken dagen hen uit

verder de diepte in te gaan. Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat het 'christelijke' aan een kunstwerk gemakkelijk te herkennen is. Je moet vaak aandachtig kijken naar kunst om te begrijpen wat het werk te zeggen heeft, zoals er tijd en aandacht nodig is om een ander persoon te leren kennen.

Ontluikende vorm

Een voorbeeld. In de kapel van de christelijke studiegemeenschap L'Abri in Eck en Wiel hangen drie panelen van Foke Stribos, die samen de titel *Schepping en Herschepping* dragen. Het linkerpaneel, *Wording I*, is gebaseerd op Genesis 1:1-5 en laat een vormloze leegheid zien. Het is er donker en woest. En toch kun je iets van een 'onder' en 'boven' onderscheiden. Ook gloort er licht in de rechterbovenhoek. Er staan duidelijk dingen te gebeuren.

Op het tweede paneel, *Wording II*, gebaseerd op Genesis 1:7-12, gebeurt

Foke Stribos: Schepping en herschepping, 1994 (90 x 70 cm; 90 x 90 cm en 90 x 120 cm)

al meer. Een baan met water vloeit door het beeld. Het is alsof de grond beweegt en nieuwe vormen bezig zijn te ontstaan. Er ontluikt groen en de aarde lijkt in verwachting van een menselijke vorm.

Het derde paneel heet *Tot aanzijn geroepen*. Het laat een menselijke vorm in wording zien (Genesis 1:26-31), iemand die opstaat uit de aardse materie, naar het licht toe. Ik voel precies welke spieren ik moet spannen om deze beweging te maken. Tegelijkertijd heb ik de neiging om mijn hand uit te steken om de persoon omhoog te helpen. De pose van deze figuur kan ook letterlijk en figuurlijk betekenen dat hij/zij gevallen was en nu weer opstaat – een situatie die iedereen wel bekend zal voorkomen. Het gouden licht van Gods nabijheid omstraalt de figuur: de schepende en herscheppende kracht van God.

Zo trekt Stribos de kijker heel per-

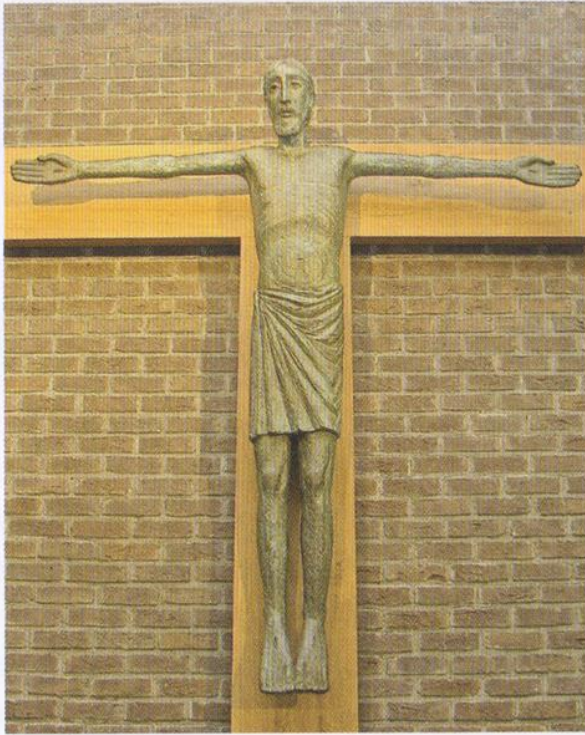
soonlijk in het scheppingsverhaal. Het is een proclamatie en tegelijkertijd een uitnodiging om zelf ook te gaan staan in het licht van God.

Een ontmoeting in brons

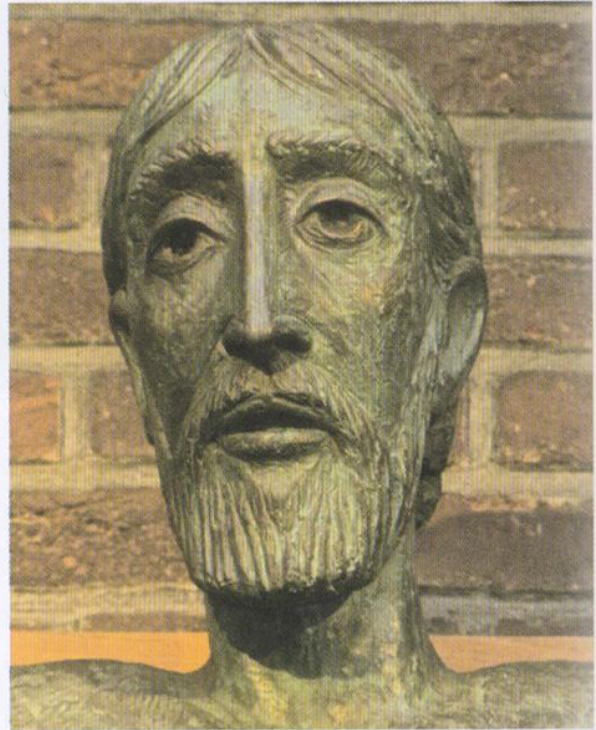
Nog een voorbeeld. In het bos van het Belgische plaatsje Westmalle staat een kerk waarin een bronzen beeld hangt, dat in 2005 is gemaakt door Rik van Schil. Het is een gestileerde Christus aan het kruis.

Opvallend aan dit beeld is het gezicht van Christus. Het lijkt alsof Jezus alleen voor mij oog heeft. En hij kijkt niet beschuldigend of bestraffend, zijn blik is juist vol genade en liefde, vol mededogen. Dit is iemand die begrijpt wat er in mij omgaat en die toch van mij houdt.

De kracht van dit kruisbeeld is dat de ontmoeting pas plaatsvindt als men dichtbij genoeg is om oog in oog met Jezus te staan. Het omvat een uitdaging om je als kijker open te stellen

Rik van Schil: Kruis-Lieve-Heer, 2005

116

voor de betekenis van de kruisiging en om de verzoening die God aanbiedt, aan te nemen.

Wie oren heeft om te horen

De boodschap van de Bijbel kan kernachtig samengevat worden met de woorden schepping-zondeval-verzoening-vernieuwing. Er zijn kunstwerken die deze thema's met veel zeggingskracht tot uitdrukking

bringen, zodat het evangelie opnieuw voor je gaat leven. Dit kan door figuratieve kunst, zoals het bovenstaande kruisbeeld van Rik van Schil, maar ook door meer abstracte kunst, zoals de schilderijen van Foke Stribos. Kunst als vorm van expressie kan verwijzen naar de waarheid van God. Het is aan de kijker om ogen te hebben die zien, naast ook een ontvankelijk hart.